दूधपोखरी गाउँपालिकाको गाउँसभामा

गाउँपालिका अध्यक्ष छुपीमाया गुरुङ ज्यू द्वारा प्रस्तुत

दूधपोखरी गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम २०७८/७९

दूधपोखरी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
गौंडा, लमजुङ
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

गाउँसभाका सभाध्यक्ष महोदय,

सभाका सदस्यहरु,

उपस्थित गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यु, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु एवं उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु ।

१ संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तह देखि नै सुदृढीकरण गरी गाउँपालिकाको समृद्धि र विकास तर्फ अगाडि बढिरहेकै समयमा कोभिड-१९ (कोरोना भाइरस) को कारण विश्वव्यापी महामारीले सिर्जना भएको चुनौतीपूर्ण परिस्थिति र बन्दावन्दी बीच आज नेपालको संविधान वमोजिम गठित स्थानीय सरकारको प्रमुखको रुपमा दुधपोखरी गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्दैछु ।

1. सर्वप्रथम यस पावन अवसरमा म, राष्ट्र र जनताको लागि आफ्नो जीवन सर्मपण गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात वीर शहीदहरु प्रति सम्मानका साथ हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु । शहीदहरुका सपना र अग्रजहरुको मार्गदर्शन बमोजिम नयाँ नेपाल निर्माणलाई सार्थक तुल्याउने यात्रामा हामी सबैलाई प्रेरणा मिल्ने अपेक्षा गर्दछु ।
2. कोभिड-१९ महामारीका कारण मानव जातिमाथि शताब्दीकै सबैभन्दा ठूलो सङ्कट पैदा भएको छ । विश्वस्तरमै यस महामारीविरुद्ध लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरु अपर्याप्त देखिएका छन् । यस महामारीबाट लाखौं मानिसको ज्यान गइसकेको छ, अरु लाखौं सङ्क्रमित छन् । यस महामारीबाट सङ्क्रमित भई नेपालभित्र र नेपालबाहिर जीवन गुमाउनुहुने तथा अन्य मित्रराष्ट्रका नागरिकहरुका शोकाकुल परिवारजनप्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दछु । उपचाररत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरुको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु ।

3. संकटको यस घडीमा एकजुट भई महामारीको रोकथाम,नियन्त्रण र उपचारको कार्यमा अग्रपंक्तिमा अहोरात्र खटिनु हुने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, शिक्षक, सरसफाइकर्मी, सवारी चालक लगायत राष्ट्रसेवकको योगदानको उच्च प्रशंसा गर्दछु

। जोखिमपूर्ण यस परिस्थितिमा आ-आफ्नो तहबाट खटिनु हुने जनप्रतिनिधि,राजनीतिक दल, सञ्चारकर्मी, व्यवसायी, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज लगायत सबै व्यक्ति तथा संघसंस्थालाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । कोभिड-१९ रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि गाउँपालिकालाई स्वास्थ्य सामग्री तथा जिन्सी सामान सहयोग गर्नु हुने सबै महानुभावप्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

4. हामीले जित्नै पर्ने यो रोग विरुद्दको लडाईमा सबैको थप ऐक्यवद्धता, सहकार्य, धैर्यता र आत्मविश्वासको आवश्यकता रहको छ । **"जीवन रहे जीवन सुधार्न र सिंगार्न सकिन्छ"** भन्ने मान्यतालाई आत्मसात गर्दै यस महामारी विरुद्धको अभियानमा धैर्यतापूर्वक जुट्न सबैलाई आह्वान गर्दछु ।

5. नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको तीन तहको सरकार, त्यसका अधिकार क्षेत्र र संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारविचको सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व समेतको मर्म अनुसार नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्ति सहितको नीति तथा कार्यक्रम समेतलाई हृदयंगम गरी तथा हाम्रो स्थानीय सरकार संचालनको चार वर्षको अनुभव र गाउँसभा मार्फत पारित ऐन, नियम तथा कार्यविधि समेतका आधारमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

6. जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको रूपमा प्रत्यक्ष सरोकारका विषयहरुलाई सम्वोधन गर्नका लागि गाउँपालिकाबाट घोषित लक्ष्य र उद्देश्यका साथ जनताबाट प्राप्त भएको जिम्मेवारीलाई इमान्दारिता पूर्वक पूरा गर्न यस पालिकालाई विकासको समग्र योजना तथा कार्यक्रमहरु तय गर्दै कार्यान्वयन गरिरहेको सन्दर्भमा गाउँपालिकाको स्थापना र जनप्रतिनिधिकको बहाली पश्चात बिगत चार बर्षमा भए गरेका मुख्य-मुख्य उपलब्धिहरुलाई संक्षेपमा प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

क) पूर्वाधार विकास अन्तर्गत

१ सडक निर्माण तर्फः

गाउँपालिका केन्द्र देखी हरेक वडा कार्यालय र हरेक टोल टोलमा मोटरबाटोको पहुँच पुगेको छ । वोरङखोला विचौर सडकको ट्र्याक खोल्ने काम सम्पन्न भएको छ, गाउँपालिकाका मुख्य सडक ग्राभेल गर्ने काम निरन्तर चलिरहेको छ । लामागाउँ सामघडेरी सडक स्तरोन्नती अन्तर्गत ठेक्का समझौता भई निर्माण कार्य शुरुवात हुने चरणमा रहेको छ, प्यारजुङ पात्ले सडक स्तरोन्नतीको काम निरन्तर छ । विभिन्न स्थानमा कृषि सडक निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । हालसम्म गाउँपालिका भित्र कच्ची सडक १४९.३ कि मि निर्माण सम्पन्न भएको छ ।

२ भवन निर्माण तर्फः

भौतिक संरचना अभावमा सेवा प्रवाहमा परेको कठिनाइलाई संवोधन गर्न गाउँपालिकाको प्रशासकिय भवन निर्माणको कार्य प्रारम्भ भएको छ । ५ वटा वडा कार्यालयहरुको आफनै भवन निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ, स्वास्थ्य तर्फका भवनहरुमा विचौर स्वास्थ्य चौकी स्तरोन्नती कार्यक्रम अन्तर्गत अलकाचौरमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माण कार्य सुरुवात गरिएको छ । आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रहरुको भवन निर्माण गरिएको छ , विद्यालय भवनहरु निर्माण साथै विद्यालयहरुमा कम्पाउन्डिङ तथा छेकबार निर्माणको काम गरिएको छ , अन्य संघसंस्थाका तथा सामुदायिक भवन निर्माण , सार्वजनिक शौचालय निर्माण, साथै राष्ट्रिय पुनः निर्माण प्राविधिकरण अन्तर्गत निजि आवास निर्माणको काम निरन्तर चलिरहेको छ ।

३ खानेपानी तर्फः

गाउँपालिकाको हरेक टोलमा खानेपानी सेवा विस्तार गरिएको छ । वडा नं. २ र ३ मा एक घर एक धारा कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । वाँकी वडाहरुको लागि

दुधपोखरी गाउँपालिका बृहत खानेपानी आयोजना निर्माण गर्नका लागि संघीय सरकार सँग आवश्यक समन्वय गरी कार्यान्वयन चरणमा अगाडि बढाईएको छ, एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई अभियानका रुपमा संचालन गरिएको छ ।

४ पर्यटकीय पूर्वाधार तथा कार्यक्रम तर्फः

गाउँपालिका भित्रको पर्यटन प्रवर्धन गर्न लेभारच्यो र इलमपोखरीमा ताल निर्माण, गौंडाकोटमा भ्यु टावर निर्माण कार्य सम्पन्न भएको साथै देउराली, लेभारच्यो, इलमपोखरी लगाएतका पर्यटकीय स्थानलाई मोटरबाटोले जोड्ने काम भएको छ । गाउँपालिकाको घमरचोक र गौंडामा होमस्टे संचालनमा आएको छ । ईलमपोखरी देखी लिपे हुँदै दुधपोखरी सम्म पुग्ने पदमार्ग निर्माणको काम प्रारम्भ भएको छ ।

ख) आर्थिक विकास अन्तर्गत

१ कृषि सेवा तर्फः

अनुदान स्वरुप ११० थान प्लास्टिक सिट टनेल , ११२ थान खाली मौरी घार वितरण, २१ वटा मौरी सहित घार वितरण , फलफुल बिरुवा वितरण, ५६ थान हाते ट्याक्टर मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी बिउ वितरण, साना सिँचाई कार्यक्रम अन्तर्गत पाईप वितरण, माटो परीक्षण तथा माटो सुधारका लागि चुना वितरण गरिएको, कृषक समुह गठन, अलैंची प्रशोधनको लागि भट्टी निर्माण, माछापोखरी निर्माण, व्यवसायिक कृषकहरुलाई विभिन्न तालिमहरु संचालन गरिएको ।

२ पशु सेवा तर्फः

हिउँदे घाँस, बर्षे घाँस, बहुबर्षे घाँस र डाले घाँसका बिरुवा वितरण गरिएको, व्यवसायिक कृषकहरुलाई पशुपंछि पालन सम्बन्धी तालिम दिईएको, पाडापाडी संरक्षण, कुखुराका चल्ला वितरण, बाख्रा भैसी भेडा पालक समूहलाई अनुदान वितरण गरिएको, भैसी,बाख्रा,भेडा पकेट क्षेत्र संचालन गरिएको, प्राकृतिक गर्भाधानको लागि उन्नत जातका राँगा, वोयर बोका, भेडाको थुमा वितरण गरिएको, पशुहरुको रोग निधान तथा औषधी उपचार, खोप, गोबर परिक्षण, डिपिङ कार्यक्रम, लजिष्टिक सपोर्ट जस्ता कार्यक्रमहरु र व्यवसायिक फर्महरुलाई जैविक सुरक्षा सामाग्री वितरण गरिएको ।

ग) सामाजिक विकास अन्तर्गत

१. शिक्षा तर्फः

विद्यालय छात्राहरुलाई सेनेटरी प्याड वितरण, विद्यार्थीहरुलाई दिवा खाजा, बालविकास कक्षा सुधार र बालविकास केन्द्रका शिक्षकका लागि प्रोत्साहन, शिक्षकहरुलाई मासिक तलब उपलब्ध गराईएको, विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन तथा प्रतिभा पहिचान जस्ता विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको, राष्ट्रपति रनिङशिल्ड प्रतियोगिता संचालन , शिक्षकहरुको पेशागत क्षमता विकास तालिम, प्रश्नपत्र निर्माण कार्यशाला, प्रधानाध्यापक नेतृत्व विकास तालिम, विधालयको आन्तरिक दरबन्दि मिलान कार्यक्रम, कोभिड-१९ को प्रभावबाट विद्यालयमा भएको शैक्षिक क्षति न्यूनिकरण गर्नका लागि आवश्यक पठनपाठन सामाग्री (अभ्यास पुस्तिका) वितरण गरिएको छ ।

२ स्वास्थ्य तर्फः

नियमित राष्ट्रिय कार्यक्रमतर्फका पोषण, क्षयरोग, दादुरा रुवेला खोप, आमा सुरक्षा जस्ता कार्यक्रमहरु सम्पन्न, आवश्यकता अनुसारका औषधी तथा स्वास्थ्य

सामाग्रीहरुको नियमित आपुर्ती गरिएको, प्राथमिक तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका लागि सबै वडाहरुमा स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा संचालन गरी सेवा उपलब्ध गराईएको, आयुर्वेद सेवा अन्तर्गत वडा नं ५ कोल्कीमा सेवा केन्द्र संचालनमा आएको, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र गौडा र स्वास्थ्य चौकी विचौरमा वर्थिङ सेन्टर स्थापना गरी संचालनमा ल्याइएको छ सवै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा भौतिक सामाग्रीहरु वितरण गरिएको कोभिड-१९ सँग जुध्न गौंडा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र रहेको भवनमा कोभिड अस्थायी अस्पताल संचालन गरिएको आन्तरिक लकडाउन, क्वारेन्टाईन केन्द्र स्थापना तथा संचालन, प्रचारप्रसार तथा प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु, क्वारेन्टाईनमा राख्ने, आईसोलेसनमा राख्ने, पिसिआर तथा एन्टिजेन टेस्ट गर्ने, स्वास्थ्य तथा सुरक्षात्मक (माक्स, सेनिटाईजर, पन्जा, साबुन, थर्मलगन, पिपिई, अक्सिमिटर, थर्मोमिटर, अक्सिजन ग्याँस सिलिण्डर लगायतका) सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गरिएको , नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको वर्ग र उमेर समूहका व्यक्तिहरुलाई खोप लगाईएको छ।

२. अन्य तर्फः

गाउँपालिकामा कानुनी र कार्यविधिगत आधार तयार भई काम कारवाहीमा थप सहजता आएको छ । विकासमा निश्चित उद्देश्य हासिल गर्न अपनाईने रणनीति, समय, क्रियाकलापहरु र साधन श्रोतको संयोजन गरी योजनावद्ध विकासको शुरुवात गर्न हाम्रो सरकारको आवधिक योजना निर्माणको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । १ र २ नम्वर वडा बाहेक सबै वडाहरुमा इन्टरनेट सेवा जडान कार्य सम्पन्न भएको छ । सेवाग्रहिको सुविधालाई मध्यनजर गर्दै गाउँपालिकामा डिजिटल नागरीक वडापत्र जडानको कार्य सम्पन्न भएको छ । ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि प्राकृतिक एवं नदीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क दस्तुर संकलन गर्न गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका वगरहरुको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरी सो सम्वन्धि आय ठेक्का समेत सम्झौता गरी स्थानीय कर संकलन

गरि गाउँपालिकाको डिजिटल प्रोफाईल र एन्ड्रोईड एप्स तयार भईसकेको साथै गाउँकार्यपालिका कार्यालयको सुरक्षाका लागि सिसि क्यामेरा जडान गरिएको छ । आमा समूहहरु दर्ता, घ वर्गका निर्माण व्यवसायिहरुलाई ईजाजतपत्र दिईएको, कृषक तथा पशुपालक समूह दर्ता , सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण, जेष्ठ नागरिक तथा वृद्धहरुलाई सम्मान कार्यक्रम, जेष्ठ नागरिक अपागंताको परिचयपत्र वितरण , प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत सूचिकृत बेरोजगारहरुका लागि विभिन्न आयोजना मार्फत रोजगारी उपलब्ध गराईएको, ३३ वटा मध्ये ३० वटा उजुरीहरु फछौंट भई ३ वटा निर्णय प्रकृयामा रहेको छ , गाउँपालिका अन्तर्गतका विभिन्न पेशा व्यवसायहरुलाई दर्ता प्रकृयामा संलग्न गराई दर्ता तथा नविकरणको कार्य निरन्तर रहेको गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरुबाट नागरिकहरुलाई प्रवाह गरिने नियमित सेवा प्रवाह जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको संयुक्त प्रयासबाट गुणस्तरीय, प्रभावकारी र समयमै उपलब्ध गराईएको ।

हाम्रो सरकारले गाउँपालिका भित्र प्राकृतिक तथा मानव सृजित कारणबाट हुन पुगेका घटनाहरुको तत्कालै सम्वोधन गरी स्थानीय सरकारको अनुभूति दिने प्रयास गर्दै आएको छ । प्राकृतिक प्रकोपबाट पिडितलाई विपद व्यवस्थापन कोषबाट तत्काल वजेट प्रवन्ध गर्नुका साथै असाध्य रोग लागेका विपन्न नागरिकको स्वास्थ्य उपचारार्थ आर्थिक सहायता समेत प्रदान गर्दै आएका छौं। ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्ग परिचयपत्र वितरण गर्ने कार्य निरन्तर चलिरहेको छ। वडा नं ३, ४, ५ र ६ मा वैंकिङ प्रणालि मार्फत ज्येष्ठ नागरिक भत्ता वितरण गर्ने कार्य शुरुवात गरिएको छ , वाँकी वडाहरुमा अनिवार्य वैंकिङ प्रणालि मार्फत भत्ता वितरण गर्नको लागि प्रक्रिया शुरु गरिएको छ ।

कोभिड १९ संगै लामो लकडाउनका कारण लक्ष्य अनुरुप कार्य सम्पादनमा असहजता भएकोले यो वर्ष गर्नु पर्ने केही कामहरु सम्पन्न हुन सकेनन् । तथापी हाम्रो सरकारले लिएका नीतिहरुको कार्यान्वयनबाट स्थानीय नेतृत्वको विकास र स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ हुने प्रशस्त आधारहरु तयार भएका छन् । यो वर्ष पुरा हुन वाँकी कामहरुलाई आ. व. २०७८/०७९ मा निरन्तरता दिइनेछ ।

7. गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

राज्यको पूर्न संरचना पश्चात नवगठित जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार स्थानीय तहको जिम्मेवारीमा दुधपोखरीबासीबाट हाम्रो गाउँपालिकाको निर्वाचित टिमलाई सुम्पिएको जिम्मेवारी बमोजिम उपलब्ध स्रोत र साधनको महत्वम उपयोग गर्दै स्थानीय तहमा रहेका केही चुनौतीहरुको सामानाका साथ ईमान्दारिता पूर्वक गरिएको अथक प्रयासबाट नै उल्लेखित उपलब्धिहरु हासिल हुन सकेको र सो अनुरुप हामीले गरेको सकारात्मक प्रयासहरु पालिकाबासीहरुको अगाडि जगजायर नै छ । गाउँपालिकाको घोषित लक्ष्य तथा उद्देश्य अनुसार दुधपोखरी गाउँपालिकालाई समुन्नत र बस्नयोग्य गाउँपालिका तुल्याउन आगामी आर्थिक वर्षको लागि देहाय बमोजिमका क्षेत्रगत नीतिहरु प्रस्तुत गरेको छु ।

क. आर्थिक विकासः

१. कृषि विकास

१.१. **"कृषि क्षेत्रको अभिवृद्धि दुधपोखरी गाउँपालिकाको समृद्धि"** भन्ने मूल नाराका साथ कृषिमा विविधिकरण, व्यवसायिकरण र औधोगिकरण संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरु संचालन गरिनेछ ।

१.२. गाउँपालिकाको परम्परागत पहिचानमा रहेको धान, कोदो, मकै, फापर, कागुनो र आलु खेतीको प्रवर्द्धन गर्दै तरकारी खेती, मौरीपालन, अलैंची खेती, चिराइतो फलफूल खेती, भिरमौरीको सम्वर्द्धनका साथै उन्नत वीउविजनहरु अनुदानमा वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१.३. नयाँ बहुउद्देश्यिय नर्सरी स्थापना गरी कृषकलाई फलफुल तथा तरकारीका विरुवाहरु उपलब्ध गराई कृषि योग्य जमिनलाई बाँझो राख्ने प्रवृत्ति निरुत्साहित गरिने र हावापानी सुहाउँदो फलफुल खेती तथा तरकारी उत्पादन गर्ने कार्यलाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।

१.४. गाउँपालिका भित्रका खेतीयोग्य जमिन तथा वाँझो जमिनमा आवश्यक सिँचाइको व्यवस्था गरी कृषि उत्पादन बढाईनेछ । पशुपालन तथा कृषि कार्यका

लागि दीर्घकालीन योजना तयारी गरी कृषि सडक तथा स्थानीय स्तरका सिँचाइ प्रणालीको निर्माण गरिनेछ ।

१.५. महामारीले सृजना गरेको बेरोजगारीको समस्या समाधानका लागि कृषिमा यान्त्रिकिकरण गर्न आधुनिक कृषि सामाग्री तथा औजारहरुमा अनुदान उपलब्ध गराउने तथा कृषकका लागि तालिम र सिँचाईको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१.६. नगदे बालि तर्फ अलैचि, किबि, कफि, टिमुर, दलहन, तेलहन बाली जस्ता खेतीलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ । सहकारी मार्फत खेती गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१.७. कृषिजन्य उपजहरुलाई औधोगिकरण गर्नका लागि उनिउँ तथा वनमारालाई उपयोग गरी व्रिकेट कारखाना तथा लोक्ता/अल्लोलाई प्रयोग गरी नेपाली कागज कारखाना एवं कपडा, थैला, झोला निर्माण गर्ने रणनीतिलाई अगाडी बढाईनेछ ।

१.८. यस गाउँपालिकामा पाईने जडीबुटीहरुको पहिचान गरी बहुमुल्य जडीबुटीहरुको उत्पादन र तिनिहरुको उपयोग र बिक्री वितरण मार्फत आय आर्जनको भरपर्दो श्रोतको रुपमा विकास गर्नको लागि जडिबुटीको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

२. <u>पशु विकास</u>

२.१. पशुपालक एवमं दूग्ध उत्पादक कृषकहरुको साथै गाउँपालिकाकै ग्रामिण अर्थतन्त्रको बलियो आधारको रूपमा विगत लामो समयदेखि रहदै आएकोमा यस गाउँपालिकामा बहुवर्षे भुई घाँस, पोषिलो हिउँदे घास, बहु वर्षे डालेघासका बिरुवाहरु लगाउने तथा नर्सरी स्थापना गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

२.२. व्यवसायिक पशुपालनमा जोड दिइनेछ । सो कार्यकालागि पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत पशुपंक्षिलाई लाग्न सक्ने महामारीजन्य रोगलाई नियन्त्रणमा लिनको लागि आधुनिक प्रयोगशाला स्थापना गरिने छ । उपचार कार्य प्रभावकारी

ढंगले व्यवस्थापन गर्ने एंव जिनेटिक रोग तथा अन्य महामारी रोग नियन्त्रण गर्न रोग विरुद्धको खोप संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२.३. घुम्ति भेडा, बाख्रा, गाई, भैँसी तथा स्थानीय कुखुरा संरक्षणका लागि पहल गरिनेछ। दिईरहेको अनुदानको कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गर्नुको साथै पशुपालन व्यवसायलाई आधुनिकिकरण गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।

२.४. कृषि तथा पशुपंक्षि पालनलाई व्यवसायिक बनाउन व्यवसायिक कृषि तथा पशुपंक्षि पालकलाई सहज र सरल रुपमा पूँजि व्यवस्थापनका लागि विऊ विजन तथा पशु खोप कार्यक्रम, पशु गोठ व्यवस्थापन, पशु आहार जस्ता कार्यक्रम कृषि तथा पशु विकास शाखाको सहकार्यमा संचालन गरिनेछ ।

२.५. सामूहिक पशुपालन गर्न तर्फ आकर्षित गरी स्वदेश तथा विदेशमा रोजगारी गुमाएका नागरिकहरुलाई रोजगारी सृजना गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

३ <u>उद्योग तथा वाणिज्य</u>

३.१. स्थानीय स्रोत सिप साधन एवम् प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिई परम्परागत रूपमा रहेका राडीपाखी, कम्बल, भाङ्ग्रा, झोला बनाउने तानहरूलाई आधुनिकीकरण गरी व्यवसायिकताका रूपमा विकास गरिनेछ ।

३.२. युवा, बेरोजगार तथा गरिबीको रेखामुनी रहेका व्यक्तिहरुलाई लक्षित गरी निजहरुको आयआर्जन तथा क्षमता विकासका लागि आधारभूत स्तरको र पेशागत उन्नत स्तरको सिपमुलक तालिम गरीवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत उपलब्ध गराईनेछ ।

३.३. लघु, घरेलु तथा साना उद्यमीलाई उद्यम विकास तालिम प्रदान गर्नुका साथै सफल उद्यमीहरुका अनुभव आदानप्रदान गर्ने तथा आवश्यक औजार, यन्त्र, उपकरण प्रदान गरी व्यवसायिकताको विकास गरिनेछ ।

३.४. दलित समुदायको परम्परागत रूपमा रहेको पेशा व्यवसायलाई संरक्षण, सम्बर्धन र विविधीकरणका लागि आरनहरुको आधुनिकीकरण र पञ्चेवाजा खरिद अनुदान वितरण गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

३.५. स्थानीय वन पैदावर, प्राकृतिक स्रोत साधन, जडिबुटी, अल्लोमा आधारित उद्योगहरु गाउँपालिका तथा स्थानीयसँग साझेदारीमा स्थापना गर्न लगानीकर्ताहरुलाई उचित वातावरणको व्यवस्था गरिनेछ ।

३.६. स्थानीय प्रशासन एवमं सुरक्षा निकायको समन्वयमा कालो बजारी, एकाधिकार, तथा कार्टेलिङ अन्त्य गर्ने तथा गुणस्तरीय र नियमित आपूर्ति सुनिश्चित गर्न संयुक्त बजार अनुगमन कार्यक्रम सञ्चालन गरी उपभोक्ता अधिकार संरक्षण गरिनेछ ।

३.७. हस्तकलाका सामाग्रीहरु र परम्परागत खाद्य पदार्थहरु (सिन्की, गुन्द्रुक मह, कफी, अलैंची आदि) लाई यस गाउँपालिकाको विशेष ब्राण्डको रूपमा विकास गरिनेछ ।

३.८. सबै वडामा तालिम मार्फत रोजगारी सृजना गर्न युवा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । खास गरी तीन महिने हाउस वायरिङ, प्लम्विङ, ड्राईभिङ, सिलाई बुनाई, ब्युटिसियन ट्रेडिङ, हेयरकटिङ, वर्कसप लगायतका अन्य व्यवसायिक तालिम मार्फत युवालाई स्वरोजगार तुल्याईनेछ ।

४. <u>पर्यटन तथा संस्कृति</u>

४.१. गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिको महत्वपूर्ण आधार पर्यटन भएकोले पर्यटकीय क्षेत्रहरु विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधार संरचनाहरु निर्माण गरिनेछ ।

४.२. पर्यटकीय गन्तव्यहरुको प्रर्वद्धन गर्न गाउँपालिका स्तरीय पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गर्नुका साथै पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणका लागि डिपिआर तयारी गर्ने, एवम् यस क्षेत्रको प्राकृतिक, ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक पक्षहरुलाई समेटी डकुमेन्ट्री फिल्म निर्माण तथा ब्रोसर प्रकाशन गरी पर्यटकीय सम्भावनाको प्रचार प्रसार, संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

४.३. यस गाउँपालिकालाई पर्यटनहवको रूपमा स्थापित गर्न सामुदायिक होमस्टेहरुको प्रवर्द्धन र सम्वर्द्धनका साथ यस क्षेत्रको सांस्कृतिक मौलिकताको पहिचानका र अतिथि देवो भवः मूल मन्त्रलाई अङ्गिकार गर्दै स्थानीय अर्गानिक परिकारका साथ आवश्यक नियमन गर्दै पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न जोड दिइनेछ।

४.४. जोर्ने-देउराली-ईलमपोखरी-लिपे हुँदै दुधपोखरी कुन्डसम्म पुग्ने पदमार्ग निर्माण कार्य यसै आर्थिक वर्ष देखी शुरुवात भएकोमा सो कामलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

४.५. मठ, मन्दिर तथा गुम्बा, जस्ता धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रहरुको संरक्षण सम्वर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ। पालिकामा रहेका ऐतिहासिक एवं धार्मिक स्थलहरु लगायतका संभाव्य स्थलहरुको संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रचार प्रसार गरिनेछ ।

५. <u>सहकारी विकास</u>

५.१. गाउँपालिकाभित्र स्थापना भएका सहकारीहरुको गुणस्तर र प्रभावकारितालाई नियमन, अनुगमन र सहकारी शिक्षामा जोड दिदै सहकारी दर्ता प्रक्रियालाई सहज र सरल तुल्याइनेछ ।

५.२. सहकारीलाई आय आर्जनको एक महत्वपूर्ण माध्यमको रूपमा विकास गरी सहकारीप्रति नागरिक उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्न सहकारी भ्रमण र प्रशिक्षणमा जोड दिईनेछ ।

५.३. महिलाको आय आर्जन क्षमता विकास गर्न महिला सहकारी मार्फत महिलालाई सशक्तीकरण गरी महिलाहरुको आय आर्जन र क्षमता विकास गरिनेछ ।

५.४. सहकारीलाई पूँजी निर्माणको महत्वपूर्ण माध्यमको रूपमा स्थापित गरी स्थानीय उद्योग स्थापना, कृषि उत्पादन र औद्योगिक उत्पादनमा लगानी गर्ने वातावरणको सृजना गरिनेछ ।

५.५. स्थानीय स्तरमा सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको भूमिकालाई अझ प्रभावकारी बनाइने छ । साथै स्थानीय स्तरमा लगानी मैत्री वातावरण कायम गरी थप लगानीका श्रोतहरु भित्र्याउन आवश्यक वातावरणको श्रृजना गरिने छ ।

६. बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र

६.१. नेपाल सरकारको मौद्रिक तथा वित्तिय नीति अन्तर्गत रही आर्थिक वृद्धि, रोजगारी सृजना र आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नका लागि कृषि, साना उद्योग, पूर्वाधार

जस्ता उत्पादनशिल क्षेत्रहरुमा लगानी गर्नाका लागि गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सबै बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुलाई आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

६.२.वैक तथा वित्तीय संस्थासंगको सहकार्यमा सवै नागरिकमा वैक तथा वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न सघन रुपमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

६.३. नेपाल सरकारको मौद्रिक तथा वित्तीय नीति अन्तर्गत रही आर्थिक वृद्धि, रोजगारी सृजना र आर्थिक स्थायीत्व कायम गर्नका लागि कृषि, घरेलु तथा साना उद्योग, व्यापार व्यवसाय सञ्चालन र पूर्वाधार निर्माण जस्ता उत्पादनशिल क्षेत्रमा लगानी सरल तथा सहज ऋण प्रवाहका लागि गाउँपालिका भित्रका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

ख) पूर्वाधार विकासः

१. एक गाउँ एक सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिई अधुरा रहेका सडक ट्र्याकहरुको पूर्णताका साथै गाउँपालिका केन्द्र देखि वडा केन्द्रहरु जोड्ने रणनीतिक महत्वका सडकहरु स्तरोन्नती गरी बाह्रै महिना सञ्चालन हुने अवस्थामा ल्याइनेछ ।

२. सडक निर्माण र स्तरोन्नती गर्दा रणनीतिक महत्वका सडकहरुलाई प्राथमिकताका आधारमा रकम विनियोजन गरी अत्यावश्यक बाहेक नयाँ ट्र्याकहरु नखोल्ने र हाल रहेका सडकहरुको स्थायी पक्की संरचनाहरु निर्माण र स्तरोन्नतीमा जोड दिइनेछ ।

३. ग्रामिण क्षेत्रका गाउँ बस्ती हुँदै खेत जंगल जोड्ने परम्परागत गोरेटो, घोडेटो लगायतका सिंढीबाटाहरु र पर्यटकीय क्षेत्रका पदमार्गहरुलाई परम्परागत पहिचान कायम हुने गरी मर्मत सम्भार एवमं नयाँ निर्माण गरी स्तरोन्नती गरिनेछ ।

४. पालिका भित्र पर्ने खोला तथा खोल्साहरुमा पक्की मोटरेबल पूल आवश्यक रहेका सम्भाव्य क्षेत्रमा पक्की पूल निर्माणका लागि डिपिआर तयार गरी प्रदेश सरकार र सङ्घीय सरकारसँगको समन्वयमा अन्य आवश्यक प्रकृयाहरु अगाडि बढाइनेछ ।

५. गाउँपालिका एवमं संघ र प्रदेश सरकारको साझेदारीमा यस गाउँपालिका भित्रका आवश्यक स्थानहरुमा झोलुङ्गे पूल निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिई आवश्यक सबै झोलुङ्गेपूलहरु क्रमशः मर्मत सम्भार तथा नयाँ निर्माण गरिनेछ ।

६. उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी जनताको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुद्दढिकरणका लागि पालिका अन्तर्गत खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन साना, मझौला र ठूला सिंचाई आयोजनाहरु सञ्चालन गरिनेछ । साना स्तरका सिंचाई आयोजनाहरु गाउँपालिका बाट नै निर्माण गरिने र मझौला तथा ठुला स्तरका सिंचाई आयोजनाहरु प्रदेश र सङ्घीय सरकारको समन्वयमा सम्पन्न गरी सिंचित भूमिमा उत्पादनमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

७. सङ्घीय र प्रदेश सरकारको समन्वयमा गाउँपालिकाको प्रशासनीक भवन, अस्पताल एवं स्वास्थ्य चौकीको भवनहरु, निर्माण गरभईरहेका छन् । आगामी आर्थिक वर्ष भित्र अस्पताल एवं स्वास्थ्य चौकी भवन र वडा कार्यालय भवनहरु निर्माण सम्पन्न गरिसकिनेछ । श्रोतको पहिचान एवं उपयुक्त स्थानमा जग्गा व्यवस्थापन गरी पालिका स्तरिय बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण गर्ने नीतिलाई अङ्गिकार गरिनेछ ।

८. भुकम्प पछिको पूननिर्माण कार्यक्रम अन्तिम चरणमा पुगेकोले निजि आवास निर्माण अन्तर्गतका लाभग्राहीहरुलाई पूर्न निर्माण प्राधिकरणको मापदण्ड पुरा गराई प्राप्त गर्न बाँकी किस्ता रकम उपलब्ध गराउने तथा घर सम्पन्न प्रमाणपत्र उपलब्ध गराई पुन निर्माणको कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

९. भौतिक पूर्वाधार अभाव भएका विद्यालयहरुको भवन निर्माण लगायतका पूर्वाधार संरचनाहरु (शौचालय, पुस्तकालय, कम्पाउण्डीङ) को निर्माण कार्यलाई सङ्घ, प्रदेश र अन्य दातृ निकायहरुसँगको सहकार्यमा निरन्तर अगाडि बढाईने छ ।

१०. पूर्वाधार संरचनाहरु निर्माण गर्दा गुणस्तरियता कायम गर्न, समयमै निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नका लागि स्थानीय श्रममा आधारित निर्माणका कामहरु उपभोक्ता समिति मार्फत गर्ने र ठुला संरचनाहरु निर्माण गर्दा ठेक्का प्रकृयाबाट निर्माण गरिने नीतिलाई अङ्गिकार गरिनेछ ।

११. गाउँपालिकाबाट निर्माण गरिने भवन लगायतका भौतिक संरचनाहरु लैंगिक, बालिबालिका तथा अपांगमैत्री र भुकम्प प्रतिरोधी बनाउनुका साथै भवन आचारसंहिताको परिपालना गरिनेछ ।

१२. विद्युत प्रशारण लाइनको केन्द्रीय लाइनमा आवद्ध हुन बाँकी वडा एवमं टोलहरुलाई केन्द्रीय प्रशारण लाइनमा आवद्ध गराउनका साथै विद्युतको पहुचः पुग्न नसकेका घर परिवारहरुलाई विद्युत सेवामा आवद्ध गराइनेछ । साथै प्रदेश सरकार तथा नेपाल विद्युत प्राधिकरणको समन्वयमा यस गाउँपालिका भित्र रहेका पुराना जिर्ण काठका पोलहरुलाई फलामे पोलद्धारा विस्थापित गरिनेछ ।

१३. गाउँपालिका भित्रको जलश्रोतको उपयोगबाट जलविद्युतको संभावनालाई उजागर गर्नका लागि लगानीकर्ताहरुलाई उपयुक्त स्थानहरुमा हाइड्रोपावर सञ्चालनमा आकर्षित गरिनेछ ।

१४. यस गाउँपालिकाका सबै गाउँ टोल बस्तीसम्म संचार क्षेत्रको बिस्तार गरिनेछ । टेलिफोन नेटवर्क सेवा प्रभावकारी हुन नसकेका क्षेत्रहरुमा नेपाल टेलिकम लगायतका सम्बन्धीत निकायहरुसँग समन्वय गरी टेलिफोन सेवा प्रभावकारी बनाइनेछ ।

१५. गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै वडाहरुमा केबल नेटवर्क र इन्टरनेट सेवालाई जनताको पहुँच सम्म पुऱ्यानका लागि अप्टिकल फाइबर नेटवर्किङ कार्यलाई निरन्तरता दिन सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरी सूचना प्रविधिको उचित विकास गरिनेछ । नेपाल दुरसंचार प्राधिकरणको समन्वयमा गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै विद्यालयहरुमा इन्टरनेट सेवा उपलब्ध गराईनेछ ।

ग) सामाजिक विकास

१) **शिक्षा**

१.१. मानव विकासका लागि प्राविधिक सिप सहितको गुणस्तरीय शिक्षा सार्थक बनाउका लागि शिक्षा क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरिनेछ ।

१.२. पाँच वर्षमुनिका बालबालिकको सर्वाङ्गीण विकास गर्न र प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत तहको शिक्षामा प्रवेश गर्ने वातवरण तयार गर्न सबै विद्यालयमा बालविकास केन्द्र अनिवार्य गरी प्रारम्भिक बालकक्षाका लागि

निर्धारित मापदण्ड अनुरूप बालकक्षाहरू सुधार, कार्यरत सहजकर्ताको क्षमतामा विकासका गरिनेछ साथै बालकक्षाका शिक्षकहरू, विद्यालय कर्मचारी, विद्यालय सहयोगीको लागि नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको न्यूनतम तलब उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१.३. कोभिड-१९ महामारी र दैविक प्रकोपका कारणले पठनपाठनमा सिर्जना भएको अवरोधलाई दृष्टिगत गरेर सम्भव भएसम्म भर्चुअल कक्षा सञ्चालन, अनलाइन शिक्षा तथा टेलिभिजन एवम् रेडियोमार्फत, दूर तथा बैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रमबाट अध्ययन अध्यापनको लागि पहल गरिनेछ । साथै महामारीबाट स्वच्छ विद्यालय, सुरक्षित विद्यालय निर्माणको लागि विद्यालय शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थीलाई कोभिड-१९ बिरुद्धको खोपको लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।

१.४. विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालवालिकालाई विद्यालयमा प्रवेश गराई **"बालवालिकालाई विद्यालय ल्याऔं, पढाइमा टिकाऔं र दिगो सिकाऔं"** कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइने छ र गाउँपालिकाका सबै बालवालिकाहरूलाई अनिवार्य आधारभूत गुणस्तरीय शिक्षा र कम्तीमा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा पूरा गर्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।

१.५. गरीव, विपन्न अभिभावक विहिन साथै अपांगता भएका अभिभावकका वालवाललिका आर्थिक अवस्थाका कारणवाट अध्ययनमा कठिनाई भएका वालवालिकाको वास्तविकता पत्ता लगाई आवश्यक छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा उपलव्ध गराई विद्यालय तहको शिक्षा पूरा गर्ने वातावरण तयार सिर्जना गरिनेछ ।

१.६. यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरुलाई सेनेटरी प्याड निःशुल्क उपलब्ध गराइनेछ, साथै सामुदायिक विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१.७. सामुदायिक विद्यालयहरुलाई दिने गाउपालिका अनुदानलाई निरन्तरता दिदै अनुदान वितरण कार्यलाई थप बैज्ञानिक बनाईने छ ।

१.८. विधालय स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप मासिक रुपमा संचालन गरिनेछ । साथै उत्कृष्ट विधार्थीहरुलाई सम्मान तथा पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।

२) स्वास्थ्य

२.१. संघीय सरकारको सहकार्य र अनुमतिको आधारमा गाउँपालिकाबासीहरुलाई कोभिड-१९ विरुद्धको खोप उपलब्ध गराईनेछ, संघीय सरकारबाट खोप खरिदको लागि अनुमति प्राप्त भएमा खोप खरिदको लागि आवश्यक रकमको कमी हुन नदिई गाउँपालिकाबाट आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन गरी क्रमशः सबै नागरिकहरुलाई खोप लगाउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

२.२. महामारी रोकथाम र नियन्त्रणका लागि सबै स्वास्थ्य निकायहरु र समुदायको तयारी अवस्था र तत्काल प्रतिकृया गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ । बिपत ब्यबस्थापनको लागि पालिका स्तरीय RRT (Rapid Response Team) लाई थप सशक्त र प्रभावकारी बनाइनेछ । आवश्यकता अनुसार समुदाय स्तरमै PCR Test तथा Antigen माध्यमबाट परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

२.३. "गाँउपालिकाका सबै वडामा स्वास्थ्य बिमा गर्न जनतालाइ प्रोत्साहित गरिनेछ । संविधानले निर्देश गरे अनुरुप गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज, सुलभ र समान पहुच स्थापित गरिनेछ ।

२.४. यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट प्रदान गरिने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन स्रोत साधन सम्पन्न बनाइने छ । बर्थिंङ सेन्टर तथा दक्ष प्रसुतिकर्मीको पर्याप्त व्यवस्था गरी संस्थागत सुत्केरीलाई प्रोत्साहित गर्ने र घरैमा प्रसुति हुने प्रचलनलाई पूर्णतया निरुत्साहित गरी घरमा प्रसुति हुने क्रमलाई शुन्यमा झारिनेछ ।

२.५. पूर्णखोपको सुनिश्चितता, परिवार नियोजन सेवा, सुरक्षित मातृत्व, गाँउघर क्लिनिक जस्ता सेवालाई व्यवस्थित गर्दै स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाको मनोबल उच्च राख्न आवश्यक नीति लिईनेछ । खोपद्वारा रोकथाम गर्न सकिने रोगहरुको रोकथामको लागि राष्ट्रिय निर्देशिका अनुसार निरन्तरता दिईनेछ ।

२.६. यस पालिकाको गौरवको आयोजनाको रुपमा रहको विचौर स्वास्थ्य चौकीमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माण कार्य सुरुवात भईसकेको हुँदा आगामी दुई बर्षमा भवन

निर्माण कार्य सम्पन्न गरी संचालनमा ल्याई पालिकाबासीलाई स्वास्थ्य तर्फको उपचारात्मक सेवा सरल र सहज रुपमा उपलब्ध गराईनेछ ।

२.७. कुनै पनि नागरीक बञ्चित नहुने गरी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा समुदायसम्म उपलब्ध गराउन सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्न सक्षम बनाउन आवश्यक पूर्वाधारहरुको प्रत्याभूति, अनुगमन र सुपरिवेक्षण गर्दै स्वास्थ्य निकायहरुलाई स्वास्थ्यमा सबै नागरीकको पहुँच सुनिश्चित गराउने माध्यम बनाइने छ ।

२.८. गुणस्तरीय औषधिको सहज तथा प्रभावकारी आपूर्ति मार्फत १२ महिना नै औषधि तथा अन्य सामग्रीको आपूर्तिलाई पुरा गर्न स्वास्थ्य संस्थाको मागको आधारमा वितरणलाई सुनिस्चित गरिनेछ, साथै गाउँपालिकाबासीहरुलाई सर्व सुलभ रुपमा औषधी उपलब्ध गराउनका लागी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र गौंडामा संचालनमा रहेको फार्मेसी थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।

२.९. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको कार्यक्रमलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउन बिशेष प्रोत्साहन स्वरुप आवश्यक स्वास्थ्य सामग्रीको व्यवस्था गरिनेछ ।

२.१०. जेष्ठ नागरीकहरुको संख्यामा भैरहेको वृद्धिलाई ध्यानमा राख्दै स्वास्थ्यका समस्याहरुलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तहदेखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण प्रणाली मार्फत अस्पतालसम्म ज्येष्ठ नागरीकको पँहुच सुनिश्चित गरिनेछ साथै पालिकाका विभिन्न ठाउहरुमा आवश्यकता र मागका आधारमा बिषेशज्ञ सहितको निशुल्क स्वास्थ्य शिबिर संचालन गरिनेछ ।

२.११. दुधपोखरी गाउँपालिका भित्र रहेका सम्भाव्य जडिबुटीहरुको अध्ययन अनुसन्धान गरी स्थानीय जडिबुटीको पहिचानका साथ सो को उपयोग गर्दै आयुर्वेद उपचार पद्धति, ध्यान शिक्षा तथा योग अभ्यासलाई दुधपोखरी गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा विशेष योजना बनाई बिस्तार गरिनेछ ।

३) <u>खानेपानी तथा सरसफाई</u>

४.१. गाउँपालिकाको स्थापना पश्चात नागरिकहरुलाई स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई संचालन गर्दै आईरहेकोमा खानेपानी सुविधा

नपुगेका सबै घरधुरीमा आधारभुत स्तरको खानेपानी पुर्याउन सङ्घ, प्रदेश सरकार र अन्य गैर सरकारी संघसंस्था सँगको साझेदारीमा **"एक घर एक धारा"** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै आगामी बर्ष भित्र सबै घरधुरीहरुमा एक घर एक धारा सम्पन्न गरिनेछ ।

४.२. सम्पन्न भएका खानेपानी आयोजनाहरुको पानीको मुहान संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने, पानीको स्रोतलाई लोप हुन नदिनका लागि जगेर्ना गर्ने, नियमित खानेपानी आपुर्ति र गुणस्तरीयताका लागि स्थानीय खानेपानी तथा सरसफाई समितिलाई प्रमुख जिम्मेवार तुल्याई आयोजनाहरुको दिगोपना कायम गरी खानेपानी आपुर्तीलाई सरल र सहज तुल्याईनेछ ।

४.३. हालको आधारभुत खानेपानीको व्यवस्थामा सुधार र स्तरोन्नती गर्दै क्रमशः गुणस्तरीय खानेपानी उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने तथा पानीको गुणस्तरीयता मापन गरी पालिकाबासीलाई शुद्ध खानेपानीको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

४) <u>लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण</u>

५.१. बहुबिवाह बालबिवाह, अनमेल बिबाह घरायसीरूपमा हुने सबै प्रकारका लैङ्गिक हिंसा, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका कुरीति एवमं कुसंस्कारको अन्त्य गर्न गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित वा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग सहकार्य र समन्वय गर्दै सचेतनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी सामाजिक रुपान्तरण गरिनेछ ।

५.२. सबै विद्यालयहरु र वडाहरुमा बालक्लब गठन, गाउँपालिका स्तरीय बाल सञ्जाल, किशोरकिशोरीहरुको समूह गठन गरी बालबालिका र किशोरकिशोरीको शैक्षिक, वौद्धिक र नेतृत्व विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

५.३. सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु र गाउँपालिका अन्तर्गतका जेष्ठ नागरीकहरुलाई वितरण गर्दै आएको परिचयपत्र वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिदैं त्यस्ता व्यक्तिहरुको सामाजिक संरक्षणका साथ अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आय

आर्जन, क्षमता विकास लगायतका कार्यक्रमहरु संचालन गर्नुका साथै जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

५.४. सबै प्रकारका बालश्रमिकहरुको अन्त्य, गाउँपालिकाभित्र बेबारिसे बालिबालिका अभिभावक नभएका बालबालिका र मानसिक सन्तुलनका कारण बेबारिसे व्यक्तिहरुको पहिचान गरी त्यस्ता व्यक्तिहरुको संरक्षण सम्वर्द्धन साथै उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।

५.५. गाउँपालिकामा सञ्चालन गरिने हरेक क्रियाकलापमा महिला, दलित, जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सहभागिता र पहुँच अभिवृद्धि गरी सामाजिक सदभाव कायम गरिनेछ ।

५.६. गरीब, विपन्न वर्गको उत्थान गरी आयआर्जन एवमं गरीबी न्यूनिकरणको लागि गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराईने सबै प्रकारका अनुदान तथा सहयोग आर्थिक, सामाजिक र विपन्नताको आधारमा उपलब्ध गराईनेछ ।

५.७. आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक रूपमा पिछडिएका महिलाहरुको क्षमता विकासको लागि महिलाहरुको आय आर्जन, क्षमता विकास र सशक्तिकरणका लागि गाउँपालिका र पालिकाबासी बीच समन्वय कायम गरी सुमुधर सम्बन्ध स्थापना गर्नको लागि **महिलासँग अध्यक्ष** कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

५.८. अति विपन्न, असहाय, अनाथ, हिंसामा परेका महिलाहरुलाई साहायता एवमं उद्धार गर्नको लागि लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष स्थापना गरी सो कोष मार्फत पिडित महिलाहरुको राहत तथा उद्धार गरिनेछ ।

घ) वन, वातावरण तथा बिपद ब्यबस्थापन

१. **“वैज्ञानिक व्यवस्थापन सहितको हरियो वन, दुधपोखरीको स्वच्छ वातावरण स्वस्थ्य जीबन”** भन्ने मुल नारालाई अङ्गिकार गर्दै वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण, दिगो वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन तथा उपयोग र वातावरणीय सेवाको दिगो उपलब्धताको लागि समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनलाई सबल बनाउदै लगिनेछ ।

२. भइरहेका रुख बिरुवा र बनजंगलको संरक्षण गर्दै नयाँ वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरी जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गरिनेछ । स्थानीय समुदाय, टोल विकास संस्था,

सुरक्षा निकाय, नागरीक समाज तथा संचार माध्यमसँग समन्वय र सहभागीतामा वन डढेलो रोकथाम तथा नियन्त्रण गरिनेछ ।

३. गाउँपालिका अन्तर्गतका पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, पाटी, पौवा, कुवा, पोखरी, चौतारी, विश्राम स्थलहरु र त्यसको महत्वसँग जोडिएका रुख विरुवाहरुको संरक्षण गरी यस्ता स्थानहरुमा वृक्षारोपण गर्ने र सडकपेटी किनाराहरु एवमं पार्क, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी एवमं सार्वजनिक स्थलहरुमा हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

४. सबै प्रकारका बिकासका पूर्वाधार निर्माण कार्य जैबिक विविधतामा असर नपर्ने गरी वातावरण मैत्री बनाइने छ । सडक वरीपरी पहिरो नियन्त्रणको लागि अम्लिसो, निगालो जस्ता बोटबिरुवा रोपी वातावरण सन्तुलन कायम गर्दै उत्पादन र आयआर्जनमुलक बोटबिरुवा रोपण कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

५. फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न प्रत्येक टोलमा टोलस्तरीय सरसफाई व्यवस्थापन समिति गठन गरी सरसफाईको कार्य अगाडि बढाइनेछ । गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाईतर्फ उन्मुख गराउँदै निश्चित स्थानहरुमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण र सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

६. बिपद ब्यबस्थापन कोषमा प्रयाप्त बजेटको व्यवस्था गरी कार्यविधि अनुरुपका विपद प्रतिकार्यका पूर्वतयारी, खोज, उद्धार, राहत र पुर्नस्थापना गरिनेछ । रोग पछिको उपचार र बिपद पश्चात गरिने उद्धार भन्दा सचेतना र सावधानी लाई बढी महत्व दिई सो अनुरुपका कार्यक्रमहरु गरिनेछ । गाउँपालिकाको विपद व्यवस्थापन तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिनेछ ।

ङ) सुशासन, संस्थागत विकास तथा सेवाप्रवाह

१) <u>संस्थागत तथा सुशासन</u>

१.१. यस गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई मितव्ययी, प्रभावकारी, उत्तरदायी, पारदर्शी र नतिजामुखी तुल्याउनको लागि आवश्यक संरचनागत र संस्थागत व्यवस्थालाई जनमुखी तुल्याउदै नागरीकमैत्री सेवा प्रवाहको वातावरण सृजना गरिनेछ ।

१.२. कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्य प्रक्रियालाई वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत एवमं सबै कर्मचारीहरु बीच कार्यसम्पादन करारको सम्झौता गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी एवमं नतिजामुलक बनाइने छ । साथै कर्मचारीको मनोबल उच्च राख्न कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, पुरस्कार, सम्मान र प्रोत्साहन समेतको व्यवस्था मिलाइने छ । **"Right man in Right place"** को नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१.३. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता वृद्धिका लागि पूर्वाधार विकास तथा अभिलेख प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै प्रविधिमैत्री बनाईनेछ ।

१.४. गाउँपालिका र सो अन्तर्गतका निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सम्पूर्ण सेवा प्रवाहलाई विद्युतीय माध्यमद्धारा सञ्चालन गरिनेछ र सो का लागि आवश्यक पर्ने Software खरिद गरी प्रयोगमा ल्याईनेछ ।

१.५. गाउँपालिकाको पञ्चबर्षिय आवधिक योजना र बजेट बीच तादात्म्यता मिलाई मध्यकालिन खर्च संरचनालाई व्यवस्थित गरिनेछ । गाउँपालिका केन्द्र तथा सबै वडा कार्यालयहरुमा डिजिटल नागरिक वडापत्र तथा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र कायम गरी सेवाग्राही प्रति उत्तरदायी संयन्त्रको विकास गर्दै लगिने छ ।

१.६. गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित योजना, कार्यक्रम तथा गाउँपालिका अन्तर्गतका बिषयगत निकायहरुको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी एवमं गुणस्तरीय तुल्याउनको लागि अनुगमन तथा मुल्याङ्कन कार्यलाई नियमित संयन्त्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।

१.७. यस गाउँपालिकामा कानुनी शासनको प्रणालीलाई स्थापित गर्नको लागि स्थानीय तहलाई प्रदत्त कानून निर्माण अधिकारभित्र रही सङ्घीय र प्रदेशसँगको तादात्म्यता अनुरुप आवश्यक कानून तथा कार्यविधिहरु निर्माण गरिनेछ ।

१.८. गाउँपालिकाका सेवाग्राहीहरुको सम्मान गर्दै नेपाल सरकारको सुशासन सम्बन्धी **"म भ्रष्टचार गर्दिन, म भ्रष्टचार हुन दिन्न र जनताका लागि इमान्दार भएर**

काम गर्नेछु" भन्ने प्रतिज्ञा सहितको कार्य संस्कृतिको प्रवर्द्धन गर्दै गाउँपालिकाबाट हुने सबै सेवाहरु छिटो, छरितो र भ्रष्टचार रहित तुल्याउदै भ्रष्टचारमा शुन्य सहनशिलता कायम गरिनेछ ।

१.९. गाउँपालिकावासी नागरिकहरुका बीचमा सामाजिक सदभाव र मेलमिलाप कायम गर्न न्यायिक समितिमा पर्न आएका बिबादहरुको निष्पक्ष र प्रभावकारी निरुपण गर्नका लागि न्यायिक समितिको शसक्तिकरण सँग सम्बन्धित क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।

२) <u>राजस्व</u>

२.१. नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय तहलाई प्राप्त राजश्व सम्बन्धी अधिकारको प्रयोग गर्दै गाउँपालिकालाई आर्थिक रूपमा समृद्ध एवम् आत्मनिर्भर बनाउन राजश्वका सबै संभावना र क्षेत्रहरुको खोजी गर्दै प्रगतिशील र समतामूलक ढंगले करका दरहरु निर्धारण गरिनेछ ।

२.२. गाउँपालिका भित्र ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर लगायतको बिक्री तथा निकासी प्रणालीलाई व्यवस्थित तुल्याउन सम्भाव्य सबै क्षेत्रहरुलाई करको दायरामा ल्याइनेछ । साथै यस गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित हाइड्रोपावर कम्पनीहरुले उपयोग गर्ने नदीजन्य तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत सामाग्रीहरुको उपयोग गरे बापतको कर गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमको दरमा असुली गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

२.३. राजश्व प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप सशक्त र प्रभावकारी बनाइनेछ ।

२.४. सबै किसिमका पेशा व्यवसाय सञ्चालनको दर्ता, नविकरण गर्ने कार्यलाई छिटो, छरितो, सरल, पारदर्शी र करदाता मैत्री बनाइनेछ ।

२.५. कर सङ्कलनलाई थप प्रभावकारी बनाई प्रक्षेपण गरीएको राजश्व यथा समयमा सङ्कलन गर्न वडा समितिलाई परिचालन गरिनेछ ।

२.६. गाउँपालिकाबाट गर्ने खर्च प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी बेरुजु तथा पेश्कीलाई निरुत्साहित गर्दै आर्थिक पारदर्शिता कायम गरिनेछ । काम सम्पन्न भएपछि

मात्र भुक्तानी दिने गरी पेश्की नियन्त्रण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिदै बेरुजु शुन्य बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३) <u>युवा तथा खेलकुद</u>

३.१. विकासका हरेक प्रकृयाहरुमा सामाजिक सदभाव र सामाजिक एकिकरण अभिवृद्धि गर्दै रुपान्तरणकारी भूमिकामा युवाशक्तीलाई परिचालन गरिनेछ। युवाहरुको क्षमता विकास र सशक्तिकरणका साथ उत्पादनमूलक कार्य र आयआर्जनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

३.२. गाउँपालिका भित्रका सबै वडाका युवा क्लब तथा युवा समूहहरुलाई संस्थागत दर्ता प्रकृयाको दायरामा समेटी पालिका स्तरीय युवा सञ्जाल गठन गरी सामाजिक परिचालन र विकास निर्माणका कार्यमा युवाहरुको सहभागिता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

३.३. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरी गाउँपालिकामा सूचिकृत भएका बेरोजगारहरुलाई गाउँपालिकाभित्र सञ्चालन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमहरुमा रोजगार उपलब्ध गराईनेछ । साथै यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका विभिन्न ज्ञान, सिप, क्षमता, योग्यता र अनुभव भएका व्यक्तिहरुको विवरण अध्यावधिक गरी गाउँपालिकामा रोजगार सेवा केन्द्र स्थापना गरी निजहरुलाई ज्ञान, सिप ,क्षमता, योग्यता र अनुभव अनुसारको रोजगारी दिलाउनका लागि विभिन्न रोजगारदाताहरुसँग समन्वय गरिनेछ ।

३.४. संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा गाउँपालिकाभित्र खेलकुदका पूर्वाधारहरु निर्माण, विकास साथै स्तरोन्नती गरिनेछ र **"एक वडा एक खेलमैदान"** निर्माण गरिनेछ । वडास्तरीय गाउँपालिका अध्यक्षकप भलिवल प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४) गै.स.स, निजि क्षेत्रः

४.१. यस गाउँपालिकाभित्र सञ्चालन भएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक एवमं गैर सरकारी संस्थाहरुसँग सामाजिक विकासमा साझेदारी गर्दै ती

संस्थाहरुलाई जवाफदेही र मर्यादित बनाउन पारदर्शि र व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्न NGO डेस्क स्थापना गरी सबै कार्यक्रमहरुलाई गाउँपालिका मातहतमा ल्याईनेछ ।

४.२. गाउँपालिका सँग विकास र जनसेवामा साझेदारी गर्न चाहने राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय, गै.स.स. सँगको सहकार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा भएको व्यवस्था समेतका आधारमा विकासका गतिविधिमा गै.स.स. सँग सहकार्य गरिनेछ ।

४.३. विकासमा सार्वजनिक निजि साझेदारी नीतिलाई वास्तविक कार्यनीतिमा परिणत गरिनेछ, विकास निर्माणमा जनसहभागिता र निजि क्षेत्रको भूमिका समेत स्थापित गर्दै लगिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

8. यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वनयबाट **"समुन्नत दुधपोखरी , सुखी दुधपोखरीवासी"** को गन्तव्यमा पुग्नको लागि हाम्रो सरकारका प्रत्येक कार्यहरुको केन्द्रविन्दुमा आम नागरिक हुनेछन । सबैलाई समान अवसर, समान अधिकार, उत्तिकै सुरक्षा, उत्तिकै सम्मानको प्रत्याभूति गरिनेछ ।
9. अन्त्यमा, प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सम्वद्ध सबै पक्षहरुबाट सदाझै सहयोग, सुझावहरुको अपेक्षा सहित हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दै गरिमामय यस गाउँसभाबाट रचनात्मक सुझावको अपेक्षासहित विदा हुन्छु ।

धन्यवाद !

छुपिमाया गुरुङ

गाउँपालिका अध्यक्ष